

ÚPRAVA ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB VE VYBRANÝCH ZEMÍCH LATINSKÉ AMERIKY

LENKA ČIHÁKOVÁ

Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek pojednává velmi stručně o situaci v oblasti Latinské Ameriky, a to co se týče právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob. Především poukazuje na společnou diskuzi na toto téma v této oblasti, pokusy o zavedení jednotné, společné právní úpravy a také konkrétní prostředky, které by k tomu měly sloužit. Dále se příspěvek zaměřuje na právní úpravu v Argentině a v Uruguaji, kterou již blíže popisuje a nahlíží i do právních kodexů těchto dvou zemí.

Key words in original language

Odpovědnost právnických osob, Latinská Amerika, Argentina, Uruguay, trestní právo, sankce, právnická osoba, fyzická osoba.

Abstract

Criminal liability of corporations has recently been quit a frequent issue and also a debatable question. The paper tries to present the situation in selected countries in Latin America, especially Argentina and Uruguay – two countries which are mutual inspiration in almost all areas of law. First the paper presents the situation of regulation of the criminal liability of corporations of each of the two above-mentioned countries and then tries to define individual differences in the legislation of both states.

Key words

Individual criminal liability, Criminal liability of corporations, Economic criminality, Latin America, Argentina, Uruguay, Criminal Law.

Právnícké osoby nejsou z masa a kostí, a přesto mají orgány. Neznají pocity, přesto mají vůli. Jsou neviditelné, a přece jednají a mohou být volané k odpovědnosti za své činy. Nemají bydliště, avšak mají sídlo.¹ A tímto výčtem bychom mohli pokračovat. Odpovědnost právníckých osob byla vždy záležitostí, ve které nebylo snadné dopátrat se jediného správného řešení. Záležitostí, ve které lze snadno najít argumenty jak pro, tak proti jejímu zavedení. Téma trestní odpovědnosti právníckých osob je tématem aktuálním a kontroverzním po celém světě, Latinskou Ameriku nevyjímaje. Pokud budeme zastánci toho, že tradičním pojetím úpravy odpovědnosti právních osob je zásada: *Societas delinquere non potest*², pak jistě budeme moci označit oblast Latinské Ameriky za oblast s tradičním přístupem. Avšak ani této oblasti se nevyhnuly pokusy o zavedení odpovědnosti právníckých osob, jak je tomu dnes v celé Evropě, a tak se i ona potýká v současné době s velmi aktivním přístupem jednotlivých států k řešení této otázky a hledá nejlepší možnou právní úpravu.

Státy Latinské Ameriky se velmi často sdružují do větších či menších organizací, a to ať již za účelem obchodu, tak i např. ochrany lidských práv, rozvoje či dalších záležitostí. ALADI, ALBA, CAN, ALCA, MERCOSUR, UNASUR jsou pouze některými z mnoha dalších organizací, které vznikly na tomto kontinentě za posledních 50 let. Ale ani kulturní blízkost jednotlivých národů, jeden jazyk (s několika výjimkami) a často velmi aktivní přístup některých zemí, nedokázaly překonat jeden z problémů, který provází snahy o nadnárodní právní úpravu – a to střet s právem národním. Přesto se objevily i snahy o unifikaci jednoho z nejcitlivějších odvětví práv², a to v souvislosti s návrhem na vytvoření *Código Penal Tipo para Latinoamérica* (tedy jakýsi vzor trestního kodexu společného pro celou oblast Latinské Ameriky). Tato iniciativa vyšla v roce 1962 z Institutu pro trestní vědu v Chile, kdy došlo k setkání nejvýznamnějších trestních teoretiků z oblasti Latinské Ameriky a ke společné diskuzi. Vytvořilo se fórum, ve kterém měl každý zúčastněný stát své zastoupení, a současně byly vytvořeny komise, které spravovaly jednotlivé státy. Mezi tyto komise pak byla rozdělena požadována témata, např. úprava zavinění, pokusu atd.³

Když se roku 1971 objevil první návrh výše uvedeného dokumentu, trestní odpovědnost právníckých osob nijak neupravoval a zůstával tak

¹ JELÍNEK, Jiří: *Trestní odpovědnost právníckých osob*. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, str. 28.

² Nejcitlivější ve smyslu, že toto odvětví je ve většině případů upravováno na národní úrovni a státy jen obtížně předávají své kompetence v oblasti trestního práva.

³ REYNA ALFARO, Luis Miguel: *La unificación del derecho penal: Consideraciones a propósito del Código Penal tipo para Iberoamérica* [online], [cit. 2011-05-12], dostupné z: <http://derechogeneral.blogspot.com/2007/12/la-unificacin-del-derecho-penal.html>

věrný zásadě *Societas delinquere non potest*. Avšak vývoj šel dál a již o trochu více než dvacet let později - roku 1994 - se zástupci jednotlivých zemí a institucí shodli na jiném modelu právní úpravy. Zástupci jednohlasně odhlasovali důležitost úpravy tří oblastí: trestního zákona, pojetí trestného činu a právních následků trestného činu. V roce 1996 pak zástupce z Kostariky představil návrh trestní odpovědnosti. Tento návrh obsahoval odpovědnost právnických osob, s výjimkou těch státních, za činy spáchané jejich orgány. Takto formulovaná odpovědnost byla nezávislá na trestní či občanskoprávní odpovědnosti fyzické osoby, pokud by v daném případě bylo možno stíhat také některou z nich. Současně by pak v tomto případě mohla právnická osoba požadovat náhradu škody od fyzické osoby, pokud by té byla vina prokázána. Navrhovanými sankcemi pak byly pokuty, soudní rozpuštění společnosti a soudní dohled nad společností. Současně byl kladen důraz na přístup soudce, který by v takovém případě měl pečlivě zvažovat skutkové okolnosti případu.⁴ Kupodivu ani přes značnou kontroverznost úpravy se návrh nesetkal s žádnou větší diskuzí a byl v podstatě odložen.

Avšak roku 1998 byl představen návrh nový - opět zástupcem Kostariky – společně se zástupci Kuby a Španělska. Tento návrh ve své podstatě vycházel z návrhu předchozího, rozšířil se a upřesnil však značně počet možných sankcí – úplné či částečné pozastavení činnosti (max. však na 5 let), pokutu bylo možno udělit až do výše desetinásobku majetkového prospěchu získaného trestnou činností, zabraní věcí, ztráta případné dávky či některé sociální daně, zveřejnění rozsudku atd. Tentokrát již návrh vyvolal očekávanou rozsáhlou diskuzi. Pro návrh se vyslovili např. zástupci Peru, Argentiny, Mexika, Panamy, a návrh byl schválen, avšak s výhradou dalšího jednání. Problémem se jevila především výše navrhovaných pokut v případě malých společností.⁵

Naplánované setkání v Mexiku roku 1999 se konalo až s dvouletým zpožděním v Kolumbii. Na programu jednání měly tedy být především sankce pro právnické osoby. Avšak již na začátku tohoto 4. setkání se zástupci shodli, že je potřeba provést celkovou revizi předchozího návrhu a to především v následujících bodech: a) kritéria pro přičtení právní odpovědnosti právnickým osobám, b) rozsah odpovědnosti právnických osob, c) hranice odpovědnosti u veřejných orgánů, d) přijetí systému *numerus clausus* u skutkových podstat trestných činů, ze kterých by mohla být právnická osoba odpovědná, e) již zmiňovaná revize sankcí, f) kritéria pro soudní individualizaci trestu a to jak ve svém užším, tak i širším pojetí. Vypracováním třetího návrhu byl pověřen zástupce z Peru, který při

⁴ CARO CORIA, Dino Carlos: *La responsabilidd de la propia persona jurídica en el derecho penal peruano e iberoamericano*, [online], [cit. 2011-05-12], dostupné z:

<http://www.cfirma.com/publicaciones/pdf/caro/L-h-Rivacoba-CCaro.pdf>

⁵ Tamtéž.

sestavování vycházel především ze vzoru francouzských a švýcarských projektů trestních kodexů či jejich novelizací, dále pak z jednotlivých zákonů či zákonných ustanovení z právních systémů Venezuely, Brazílie či Kuby. Návrh se setkal s bouřivou diskuzí a námitkami, a tak bylo jeho přijetí odloženo na další setkání zástupců. Především bylo vytknuto, že návrh neudává zcela jasné řešení, nijak se nevypořádává s tím, že uložený trest by mohl být uložen tak, že negativní důsledky ponese některá fyzická osoba, která se protiprávního jednání neúčastnila, či dokonce vystupovala proti trestněprávnímu jednání právnické osoby či některého z jejich zástupců. Také byla vyčtena nejasnost při ukládání trestů.⁶

Ani na dalších jednáních nebylo dosaženo konsensu, avšak Komise se vyjádřila, že nutnost boje proti trestné činnosti páchané právními osobami bude hrát aktivní roli při sestavování nových trestních kodexů v latinskoamerických zemích, a tak dříve či později bude jistá forma odpovědnosti právnických osob zavedena, k čemuž by jednotlivým státům Latinské Ameriky mohl sloužit právě vzor úpravy v Código Penal Tipo para Latinoamérica.

Jak je možné si povšimnout z výše uvedeného náčrtu situace v Latinské Americe, objevují se zde snahy zavést odpovědnost právnických osob, avšak tyto narážejí často na tradiční, léty ověřený přístup *Societas delinquere non potest*, a tak dochází k tomu, že při jednáních se často nedosahuje konsensu a celý proces schvalování vhodného řešení se prodlužuje. Samozřejmě je ale nutné si uvědomit, že dosáhnout konsensu na nadnárodní úrovni při tak kontroverzním tématu, jakým odpovědnost právnických osob zcela jistě je, je úkolem nelehkým.

Protože Latinská Amerika je oblastí velmi rozsáhlou, soustředím se dále pouze na právní úpravu dvou států Latinské Ameriky - Argentiny a Uruguaye. Argentinu je možno s počtem 40, 5 mil. obyvatel⁷ zcela jistě zařadit mezi významné státy Jižní Ameriky, a to jak svým významem obchodním, tak i právním. Naopak její „menší sestra“ Uruguay, jak se často obyvatelé Argentiny o Uruguayi vyjadřují, již takový právní ani ekonomický⁸ vliv nemá, o to zajímavější se může jevit ohlédnutí za vývojem její právní úpravy.

Co se týče právní úpravy odpovědnosti právnických osob, pak je nutno konstatovat, že Argentina je velmi dlouhé období věrna tradici *Societas*

⁶ Tamtéž.

⁷ Argentina: Základní informace o teritoriu, internetové stránky BusinessInfo.cz, [online], [cit. 2011-05-13], dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/argentina-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000960/>

⁸ V minulém století došlo v Uruguayi k vážné ekonomické krizi, která silně ovlivnila ekonomický rozvoj na tomto území na velmi dlouhou dobu.

delinquere non potest. Současně ale poté, co vypukla vlna diskuze nad zavedením odpovědnosti právnických osob, začala jak Argentina, tak i ostatní latinskoamerické země, uvažovat o možnosti změny současné právní úpravy. Zavedení odpovědnosti bylo doporučováno již na některých mezinárodních setkáních, především pak z důvodu vysoké míry korupce⁹, která je pro tuto oblast typická. A není to jen korupce, samozřejmě ani Latinské Americe se nevyhnul organizovaný zločin, obchod s návykovými látkami, praní špinavých peněz atd.

Argentina si je těchto problémů vědoma. Soustavně probíhají diskuze, problematice se již několikrát v teoretické rovině věnovaly publikace z několika institutů zabývajících se trestním právem (např. Instituto de Estudios Penales, Instituto de Derecho Penal y Criminologia atd.). Podle profesora Baigúna je před jakoukoli změnou trestního kodexu nutno zvážit všechny možnosti a současně si ujasnit, kterou z teorií trestní kodex převezme. Sám ve své publikaci *Trestní odpovědnost právnických osob (La responsabilidad penal de las personas jurídicas)* udává, že zavedení odpovědnosti právnických osob vyžaduje teorii novou, takovou, která by brala v úvahu dvojí charakter této odpovědnosti. Tento dvojí charakter pak spatřuje v tom, že právnickou osobu je možno vnímat jako jednu nezávislou jednotku, a současně jako jednotku, která je složena z různého počtu fyzických osob. Pro určení odpovědnosti pro fyzické osoby je pak zřejmé, že tato odpovědnost se bude řídit tradiční teorií trestní vědy, avšak při stanovení podmínek pro odpovědnost právnických osob Baigún považuje za klíčové sestavení nové teorie, která by specifickou stránku této oblasti vystihovala nejlépe.

Důležitost a nutnost zavedení tohoto nového systému pro posuzování odpovědnosti právnických osob pak Baigún spatřuje především v tom, že použitím již platné právní teorie odpovědnosti, kterou argentinský trestní kodex používá pro osoby fyzické, by byla porušena zásada rovnosti, protože jistě nelze přistupovat k fyzické osobě zcela stejně jako k právnické osobě. Když již se shodneme na tom, že právnická osoba je schopna páchat trestnou činnost, pak se také zcela jistě shodneme, že nelze odpovědnost postavit na stejných zásadách, jako odpovědnost u osob fyzických. Baigún dále uvádí, že je nutno tento nový systém trestní odpovědnosti právnických osob odlišit od systému odpovědnosti právnických osob v občanském nebo správním právu. Ač uznává, že některé správní sankce mohou mít blízko k těm trestním, teorii odpovědnosti ze správního práva dle něj nelze pro účely práva trestního převzít.¹⁰

⁹Comunicado de prensa, [online], [cit. 2011-05-13], dostupné z: http://www.transparency.org/regional_pages/americas/corrupcion_en_america_latina/americanas_gcb

¹⁰BAIGÚN, David: *Responsabilidad penal de las personas jurídicas*. Buenos Aires: Depalma. 2000. 305s.

Baigún také dodává, že v souvislosti s vytvořením teorie trestní odpovědnosti právnických osob je nutné vyřešit i některé další související otázky, jako např. které orgány jednají za právnickou osobu, kdy právnická osoba vzniká, od kdy je možné právnickou osobu zavázat, atd. Jen pro představu uvedu, že zatímco v právní úpravě ČR je zcela zřejmé, že okamžikem vzniku je okamžik, kdy je právnická osoba (obchodní společnost, družstvo) zapsána do obchodního rejstříku, právní úpravu Argentiny lze vyložit jak v užším, tak i širším pojetí - kdy v prvním případě je za okamžik vzniku považována registrace subjektu, v případě druhém postačí vznik zakladatelské listiny.¹¹

Při diskuzích o zavedení trestní odpovědnosti do právního řádu Argentiny je za největší problém považováno to, že případné trestání právnické osoby se dotýká také osob nevinných, popř. těch, kteří s trestnou činností právnické osoby nemají žádnou souvislost, ani se na ní nijak aktivně neúčastnily. K této problematice se vyjádřil např. Schünemann, který uvedl, že pokud podle teorie fikce izolujeme z právnické osoby jednotlivé osoby fyzické – např. v tomto případě akcionáře společnosti – pak je zcela zřejmé, že škodlivé účinky potrestání – např. uložení pokuty – ovlivní v podobě vyplácení nižších dividend také akcionáře, kteří nejenže se nijak aktivně na trestní činnosti nepodíleli, ale ani nemohli nijak zabránit spáchání trestného činu.¹² V souvislosti s tímto výše uvedeným se objevila diskuze, zda je možné vůbec odpovědnost právnických osob v Argentině zavést s ohledem na ústavní zakotvení principu viny. Do současné doby zde tato otázka nebyla dořešena.

Z výše naznačených okolností diskuze směřující k zavedení trestní odpovědnosti právnických osob do práva Argentiny je zřejmé, že trestní právo této země není na tak zásadní krok připraveno. Dle mého názoru avšak není na své cestě ani na úplném začátku. Naopak. Současná situace v Argentině dnes počítá s úpravou odpovědnosti právnických osob ve speciálních zákonech. Mezi tyto „zvláštní trestní zákony“ či „doplňkové zákony k trestnímu zákonu“ lze zařadit následující příklady: Régimen Penal Cambiario - Ley 19.359 („Devizový zákon“), Código Aduanero - Ley 22.415 („Celní zákon“), Ley de Defensa de la Competencia – Ley 25.156 („Zákon na ochranu hospodářské soutěže“) a další. Podle těchto a některých dalších zákonů je možno potrestat právnickou osobu vymazáním z obchodního rejstříku či odejmutím její právní subjektivity. Tyto sankce by se zcela jistě daly považovat - z nabídky sankcí pro případné trestání

¹¹ Tamtéž.

¹² CESANO, José Daniel: *La reponsabilidad penal de la persona jurídica y el derecho comunitario: un caso de tensión constitucional (a propósito de los artículos 2 y 4 del Protocolo de Defensa de la Competencia del MERCOSUR)*. [online], [cit. 2011-05-14], dostupné z: <http://www.ciidpe.com.ar/area1/resp.%20pers.%20jca%20y%20mercosur1.JC.pdf>

právnických osob – za sankce přísnější. Dle mého názoru to poukazuje na to, že Argentina má velmi blízko k zavedení trestněprávní odpovědnosti právnických osob. Zajímavým příspěvkem do diskuze je projev Dr. Baigúna, který se vyjadřuje k zavedení trestní odpovědnosti právnických osob v Argentině trochu skepticky, když uvádí, že není dostačující samotné zavedení – či za současné situace převedení institutu z doplňkových trestních zákonů – do trestního zákona, současné s tím je nutno upravit i procesní stránku, teoretickou stránku a to vše s ohledem také na ústavní právo Argentiny – což dle něj není za současné situace snadným úkolem.¹³

Ani právní úprava sousední Uruguaye nezná trestní odpovědnost právnických osob. Podle trestního zákona je ze spáchání trestného činu odpovědná pouze osoba fyzická. V souvislosti s nárůstem trestné činnosti právními osobami se otázka odpovědnosti stala i zde vysoce aktuální. Diskuze ovšem stále ještě směřuje spíše k možnosti odpovědnosti právnických osob skrze jejich personální zástupce – tedy fyzické osoby. V poslední době se i legislativní návrhy a úpravy soustředily právě na tuto stránku boje proti páčání trestné činnosti právními osobami. Právní úprava je zaměřena především na odpovědnost vedoucích pracovníků, ředitelů, zástupců a jiných osob jednajících za právní osobu. V některých případech jsou následky ze spáchání trestného činu „právní osobou“ (ovšem stále v režimu odpovědnosti pouze fyzické osoby, která za ni jedná) vážnější, než by tomu bylo, kdyby byl trestný čin spáchán „pouze fyzickou osobou“¹⁴.

V souvislosti s vývojem zavedení trestní odpovědnosti právnických osob je možné si všimnout také vlivu evropských zkušeností, především pak té, která má k Latinské Americe stále blízko – španělské. Španělský trestní zákoník z roku 1995 zaváděl tzv. nepravou trestní odpovědnost právnických osob.¹⁵ Tato úprava prošla již jednou novelizací v roce 2003, druhá novela, která změnila znění ustanovení věnujících se odpovědnosti právnických osob, pak nabyla účinnosti koncem minulého roku. Tato novela již zavádí „pravou trestní odpovědnost“, tedy do novelizovaného ust. § 31bis přidává i přímou odpovědnost právní osoby, nikoliv jen jistou formu spoluúčasti právní osoby na plnění fyzické osoby, jak tomu bylo před novelou.¹⁶

¹³ BAIGÚN, David. *La responsabilidad penal de las personas jurídicas* – projev v rámci Universidad de Buenos Aires, [online], [cit. 2011-05-14], dostupné z: http://www.derecho.uba.ar/multimedia/v_baigun_01.php

¹⁴ MORALES, Paula Algorta: *Responsabilidad de los ejecutivos en las sociedades comerciales*. [online], [cit. 2011-05-14], dostupné z: <http://www.ultimasnoticias.com.uy/consultorio/conjur030610.html>

¹⁵ JELÍNEK, Jiří: *Trestní odpovědnost právnických osob*. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, str. 22.

¹⁶ MUÑOZ, Jaime Campaner : *La responsabilidad penal de las personas jurídicas en España a raíz de la reforma del Código Penal operada por la Ley Orgánica 5/2.010, de 22*

Avšak již během několika měsíců po účinnosti nového ustanovení se objevují pochybnosti a kritiky daného ustanovení. Lze tedy očekávat, že Argentina, stejně jako Uruguay, ještě vyčká s přijetím vlastní úpravy do doby, než budou k dispozici výsledky používání španělské úpravy v praxi.

Na závěr je nutno říci, že jak Argentině, tak i Uruguayi je řešení otázky odpovědnosti právnických osob doporučováno dokumenty MERCOSUR – Sdružením volného obchodu, kterého jsou obě země, spolu s Brazílií a Paraguají, členy. Toto sdružení se pokouší o unifikaci trestního práva, ačkoliv je si vědomo toho, jak nesnadné je vytvořit jistou míru unifikace na poli tohoto odvětví. Stanovením společného Código Aduanero del MERCOSUR (Celního kodexu pro MERCOSUR) se pokusilo zavést jistý druh odpovědnosti právnické osoby v oblasti celních otázek, také stanovilo jistý druh sankcí (penalidades), avšak vzhledem k jeho nezávaznému charakteru zatím nebyla jeho ustanovení do všech právních systémů členských zemí začleněna.

Závěrem lze říci, že vývoj právní úpravy odpovědnosti právnických osob v zemích Latinské Ameriky - Argentině a Uruguayi - trvá. Zavedením jistého druhu odpovědnosti v „doplňkových trestních zákonech“, je právní úprava Argentiny v této otázce dále než Uruguay, která zatím pouze objevuje nutnost řešení této otázky a s danou problematikou se seznamuje. Avšak i tak lze říci, že toto téma je vzhledem k zvyšující se míře ekonomické kriminality, organizovaného zločinu, korupce atd. tématem, které je v obou zemích aktuálně projednáváno.

Literature:

Argentina: Základní informace o teritoriu, internetové stránky BusinessInfo.cz, [online], [cit. 2011-05-13], dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/argentina-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000960/>

BAIGÚN, David: Responsabilidad penal de las personas jurídicas. Buenos Aires: Depalma. 2000. 305s, vlastní překlad.

BAIGÚN, David. La responsabilidad penal de las personas jurídicas – projev v rámci Universidad de Buenos Aires, [online], [cit. 2011-05-14], vlastní překlad, dostupné z: http://www.derecho.uba.ar/multimedia/v_baigun_01.php

CARO CORIA, Dino Carlos: La responsabilidad de la propia persona jurídica en el derecho penal peruano e iberoamericano, [online], [cit. 2011-05-12], vlastní překlad, dostupné z:

<http://www.ccfirma.com/publicaciones/pdf/caro/L-h-Rivacoba-CCaro.pdf>

de junio: una visión crítica. [online], [cit. 2011-05-14], dostupné z: http://fee.uib.es/digitalAssets/151/151122_cirerol_2.pdf

CESANO, José Daniel: La reponsabilidad penal de la persona jurídica y el derecho comunitario: un caso de tensión constitucional (a propósito de los artículos 2 y 4 del Protocolo de Defensa de la Competencia del MERCOSUR). [online], [cit. 2011-05-14], vlastní překlad, dostupné z: <http://www.ciidpe.com.ar/area1/resp.%20pers.%20jca%20y%20mercosur1.JC.pdf>

Comunicado de prensa, [online], [cit. 2011-05-13], vlastní překlad, dostupné z: http://www.transparency.org/regional_pages/americas/corrupcion_en_america_latina/americanas_gcb

JELÍNEK, Jiří: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 270.

MORALES, Paula Algorta: Responsabilidad de los ejecutivos en las sociedades comerciales. [online], [cit. 2011-05-14], vlastní překlad, dostupné z: <http://www.ultimasnoticias.com.uy/consultorio/conjur030610.html>

MUÑOZ, Jaime Campaner : La responsabilidad penal de las personas jurídicas en España a raíz de la reforma del Código Penal operada por la Ley Orgánica 5/2010, de 22 de junio: una visión crítica. [online], [cit. 2011-05-14], vlastní překlad, dostupné z: http://fee.uib.es/digitalAssets/151/151122_cirerol_2.pdf

REYNA ALFARO, Luis Miguel: La unificación del derecho penal: Consideraciones a propósito del Código Penal tipo para Iberoamérica [online], [cit. 2011-05-12], vlastní překlad, dostupné z: <http://derechogeneral.blogspot.com/2007/12/la-unificacin-del-derecho-penal.html>

Trestní zákon Argentiny a Uruguaye, [online], [cit. 2011-05-15], vlastní překlad, dostupné z: <http://www.iestudiospenales.com.ar/legislacion/codigos/211-codigo-penal-de-uruguay.html>

Contact – email

lenkacihakova@yahoo.com